

Blogból honlap

Megújult az EISZ Nemzeti Program portálja

„Társadalmunkban kifejezetten hasznos, ha valaki mindig, mindenhol jól informált”¹ – vallja Thomas Kneiper. Ehhez pedig információra van szükségünk. Az információnak azonban ára van, s ezt gyakran nagyon kemény pénzekben mérik. Hazánk közel két évtizede már, hogy kemény munkával igyekeznek minél gazdaságosabban, minél jobban kielégíteni a hazai információéhséget.

Az információhoz való hozzáférés igénye, az állami részvétel és a közös könyvtári fellépés 2001-ben találkozott, amikor az akkori Oktatási Minisztérium égisze alatt megszületett az EISZ program, amely kezdetben több, különálló forrásból gazdálkodott, ám az 1079/2012. (III. 28.) Kormányrendelet rendezte a program pénzügyi hátterét. A rendelet alapján a Kormány felkérte a „Magyar Tudományos Akadémiát (a továbbiakban: MTA), hogy az irányítása alatt álló köztestületi költségvetési szerv, az MTA Könyvtár (ma MTA Könyvtár és Információs Központ, röviden MTA KIK) közreműködésével lássa el az Elektronikus Információs szolgáltatás Nemzeti Program működtetésével kapcsolatos feladatokat.”² A rendelet legfontosabb tételeként az állam központosította és 1426 millió forinttal biztos alapokra helyezte a program működését.

Az EISZ Nemzeti Program a kutatási infrastruktúra, az országos szintű elektronikus szerzeményezés, illetve beszerzés egyik legfontosabb támasza. Az EISZ nyújtotta állami támogatással a hazai „felsőoktatási intézmények és szakkönyvtáraik; a nonprofit kutatóhelyek és szakkönyvtáraik; oktatással, kutatással foglalkozó egyéb intézmények és szakkönyvtáraik”³ (pl. egészségügyi intézmények és könyvtárak) a piaci árnál olcsóbban juthatnak hozzá elektronikus folyóiratokhoz és könyvekhez, bibliográfiai adatbázisokhoz és faktografikus művekhez.

Az EISZ Nemzeti Programhoz a fent felsorolt intézetek csatlakozhatnak kormányzati vagy akadémiai státusuk igazolásával. Jelentkezni a tárgyévut megelőző harmadik negyedév végéig lehet az adatbázisigények pontos megjelölésével és a későbbi önrészfizetés vállalásával. A résztvevőknek az együttműködési megállapodás aláírása és az önrészek befizetése után lehetőségük van a tartalmak elolvasására, letöltésére, kinyomtatására és archiválására „oktatási-kutatási célokra való felhasználáshoz”.⁴

Az MTA Könyvtár és Információs Központban az EISZ Titkárság két főállású és egy részmunkaidős munkavállalóval menedzseli a programot, Téglási Ágnes MTA KIK főigazgató-helyettes szakmai irányításával. A Titkárság feladata rendkívül sokoldalú – bár a két főállású dolgozó végzettsége szerint informatikus könyvtáros –, bizony sokszor igényel olyan kompetenciákat, amelyek távol esnek a „hagyományos” könyvtári munkafolyamatoktól.

Ilyen például a honlapszerkesztés, -készítés és -karbantartás.

Honlapfejlesztés: blogból honlap

Honlapfejlesztés, erre mindig szükség van, ha másért nem is, de tiszteletből. Meg kell tisztelni a felhasználókat azzal, hogy lehetőleg minél könnyebben használható és letisztultabb felületű honlapot látogassanak meg. „A honlapfejlesztés az egyik szükséges dolog közül előlépett a (...) legfontosabb, legolcsóbb és leggyorsabb kommunikációs csatornává.”⁵

Mit kell tudnia egy honlapnak?

Egy weboldal tartalmának és felületének kialakításához minden esetben szükséges, hogy előre meghatározhassuk a „honlap által elérendő célokat és meghatározzák a feladatokat, melyeket a honlapnak el kell látnia”.⁶

Az MTA Könyvtár és Információs Központ által működtetett Elektronikus Információs szolgáltatás Nemzeti Program portálja e bevezető fényében (e pontokat figyelemmel kísérve) 2013. szeptember második hetétől – közel háromhónapos intenzív fejlesztés után – megújult, impozáns külalakkal, egyszerűbb és letisztultabb felülettel várja régi és új látogatóit.

Az MTA Könyvtár és Információs Központ EISZ blogja még 2012 májusában indult, Wordpress alapokon. Az akkori elképzelés az volt, hogy gyors, de átgondolt formában létrehozzunk egy információs felületet, amelyen elsősorban híreket tennénk közzé. Ennek a blog forma teljesen megfelelt. Az elmúlt másfél év tapasztalatai alapján rájöttünk, hogy a blog keretei – lévén az, ami: online webnapló – nem engedik meg olyan plusz tartalmi és formai változtatások elhelyezését, amik szükségesek lennének. Az EISZ blog tehát megérett a változásokra. A blog forma helyett – megtartva a blog bejegyzéseit és átvéve előnyeit – egy információs portál kialakítását határoztuk el, ahonnan elindulva és ahová visszatérve összegyűjtendő a felhasználók számára szükséges információ és tudás.

Az EISZ weboldal formájában és funkcióiban is átalakult. A Wordpress motor sokkal jobban átalakítható sablonját alapul véve saját külalakot dolgoztunk ki, amely letisztult szürke-narancssárga színpárossal teszi könnyen átláthatóvá a felületet. A blog forma helyett portált kívántunk alkotni. Ezt a honlap teljes strukturális változtatásaival értük el. Ennek egyik jeleként a *Földalon* a honlap legfontosabb témaköreit kiemeltük, s a témákat mintázó ikonokra kattintással csoportosítva válnak elérhetővé az oldalon fellelhető hírek. Öt ilyen témakört emeltünk ki: hírek, pénzügyek, statisztika, tréning-szeminárium-konferencia, igényfelmérés-adatváltozás.

A hírek témát böngészve friss és naprakész információkhoz juthatunk az EISZ ügyeit illetően. A hírbejegyzések is változáson mentek át. Minden kategóriához külön ikon készült, amely egyértelműsíti az adatbázist és azt, milyen témában íródott a cikk. A cikkek végén lehetőség van a kapcsolódó bejegyzések olvasására.

A *Pénzügyek* részbe azok a hírek kerülnek külön felsorolva, amelyek kifejezetten gazdasági munkafolyamatokat érintenek. Példával jelezve: önrész-számítások, fizetési felszólítások stb.

A statisztikai pont megjelenése az egyik novum az EISZ portál működésében. A statisztikával kapcsolatos híreken túl az ikonjára kattintva új tartalom válik elérhetővé: az EISZ Nemzeti Program 2012. évi összesített statisztikai elemzésekkel, összehasonlításokkal és ábrákkal kiegészítve. A jelenlegi tartalom bővülni fog, idővel az intézményi használatot is elérhetővé kívánjuk tenni.

A *Tréning* témakör magáért beszél. Az *Igényfelmérés* a teljes EISZ tagságot érintő igényfelmérésekről ad hírt. Ide tartoznak azok a hírek, felhívások is, amelyek kifejezetten egy-egy adatbázis címrendeléseit veszik alapul. Vannak olyan adatbázisok, ahol lehetőség van listából válogatott címek előfizetésére. Ilyen a *Nature* folyóiratcsomagjai vagy a JSTOR kollekcói.

Új menüpontokat alakítottunk ki, a régieket újra gondoltuk. Az *Adatbázisok* menüből kiindulva átláthatóbb és jobban kezelhető leírásokat készítettünk, illetve egyszerűbbé és egyszerűbbé tettük az adatbázisok eléréseit. Az EISZ 1.0 – a régi webblog – felületén egy beépített flash alkalmazással mutattuk be az összes adatbázist. Ez a megoldás jól nézett ki, de problémákat vetett fel. A flash működéséhez telepített bővítmények szükségesek, amelyek nem minden esetben állnak vagy álltak automatikusan rendelkezésre. Ezért az EISZ 2.0 Adatbázisok menüjéből minden egyes adatbázis ismertetője külön-külön elérhető. Az ismertető egységes, uniformizált kialakítással olvashatók; tartalmazzák a szolgáltató teljes nevét, az adatbázis direkt elérését, a résztvevő intézmények listáját (ez különösen a Walk-In-Userok miatt fontos), az adott adatbázis témaköreit jellemző tárgyszólistát, a frissítés gyakoriságát, tömör szöveges összefoglalót és a felsorolt tartalmak alapján alkotott brosúrákat, amelyek letölthetőek PDF és JPG formátumban.

A *Magunkról* menüpont az *Adatbázisokhoz* hasonlóan többszörös menüpontokkal bír. A *Kapcsolat* pont mellett itt olvashatók az EISZ adatvédelmi és szerzői jogi irányelvei, az EISZ küldetésnyilatkozata (még feltöltés alatt állt), az EISZ stratégiai elképzelései, ügyrendje és intézményi szerződésmintái, amelyek még szintén feltöltés alatt álltak.

Az EISZ 2.0 több beépített elektronikus űrlapfelülettel lett ellátva, megkönnyítve az intézményi koordinátorok és a saját munkánk végzését. Az egyik ilyen űrlap az *Adatváltás bejelentés* menüpontból érhető el. A tagintézmények adatváltósaikat ezen a felületen jelenthetik.

Újabb fontos újítás az *Igényfelmérés 2014* menüpont tartalma, ezen a felületen letisztult és egyszerű űrlapon elektronikusan adhatják le az intézmények következő évi adatbázis igényeiket. A felület tartalmazza a 2014. évre választható adatbázisokat, kiegészítve egy külön opcióval, amelyben az intézmények saját adatbázis ötleteiket oszthatják meg velünk.

A 2014. évtől változásként jelenik meg a program működésében az adatbázisonkénti minimális intézményszám. 2014-től csak azok az adatbázisok működhetnek a program részeként, amelyeket legalább négy intézmény igényelt.

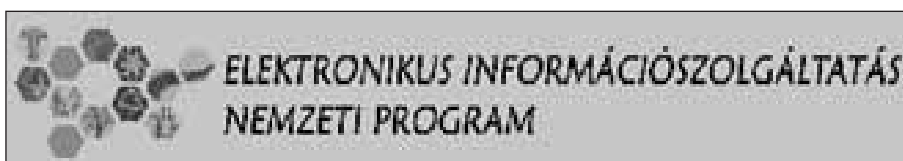
Mivel az EISZ Nemzeti Program közbeszerzéseket folytat le, így a szolgáltatókkal kötött *Előfizetői megállapodásokat* kötelező nyilvánosságra hoznunk. A *Szerződések* menüpontot erre találtuk ki.

Érdeemes pár mondat erejéig a megújult *Kereső* szolgáltatásra is kitérni, amely immáron bekerült a menüpontok közé. A kereső képes kezelni a tárgyszavakat (ragok és toldalékok nélkül), illetve a természetes, mindennapokban használt szavakat is, így összetettebb kereséseket hajthatunk végre. Például rákereshetünk a „kémia” és „kémiai” kifejezésekre, mindkét keresésnek lesz találat. A „kémia” szó nagyobb szórásban fog találatot kapni (5), míg a „kémiai” kifejezésre pontosabb listát kapunk (2). Több szavas keresésre is van lehetőség. A szavakat szóközökkel elválasztva lehet megadni.

Új EISZ logó

A honlap megújulásával egyidejűleg új logó is készült az EISZ Nemzeti Program számára, amely egyszerre fejezi ki a tudományos háttérrel, a közös munkát és előrehaladást.

A logó hosszú munkafolyamat eredménye, bár egy külső szemlélő számára egyszerűnek tűnhet, jobban belegondolva olyan logót kellett alkotni, amely több szempontból is bonyolult (aki foglalkozott már logóválasztással vagy -készítéssel, átérzheti a dilemmánkat). Az EISZ új logójának tartalmaznia kellett az adatbázisok szakterületeit (pl. a gyógyítás jelképe: Aszklépiosz botja), ezenkívül egyszerre kellett letisztultnak, de figyelemfelkeltőnek lennie. A közös munka a logó készítésében is megjelenik; a logó saját munka, de több szakember – többek közt Téglási Ágnes, Giczi András Béla, Urbán Katalin – véleménye formálta olyanná, ahogy most látható. A legszebb talán a logóban, hogy lehet róla beszélni, hisz’ van benne olyan, amiről mindenkinek más, de olyan is, amiről ugyanaz jut eszébe.

Statisztika

A statisztikai mérésekre két eszközt használunk: a Google Analytics és a Hi-Stats eszközöket. Az új felület szeptember 11-én került a nagyközönség elé teszt üzemmódban. Az elmúlt hetekben rengeteg látogatót regisztráltak a mérők.

A Google Analytics 425 egyedi látogató 1599 oldalmegtekintését regisztrálta. A felhasználók jellemzően magyarországiak voltak, de három erdélyi találat is szerepel a listában.

A HiStats 417 egyedi látogatótól regisztrált 1686 oldalmegtekintést. A felhasználók jelen esetben is 99 százalékban hazaiak voltak, a három erdélyi találat mellett orosz, lengyel, török és olasz találatok is voltak, ezek valószínűleg a véletlen számlájára írhatók, illetve a Google keresőjének „köszönhető”.

Összegzés

A honlapok azok, amelyek meghatározzák egy intézmény vagy program arcukat, megítélését az internetes közösségben. Rajtuk keresztül érhetőek el azok az információk, amelyeket a közönség elé kívánunk tární.⁷

Ezért különös hangsúlyt kell helyezni a honlapok hardveres és szoftveres háttérének kidolgozására. Az *eisz.mtak.hu* hardveres támogatása a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztési Intézet (NIIFI) infrastruktúrájában működik, virtuális szerverként fut 2012 májusa óta. A domain nevet az MTA Könyvtár és Információs Központ tartományában regisztrálták. A hardveres háttérben az EISZ 2.0 debütálásával sem történt változás.

Az új külalak megformálását az MTA KIK saját hatáskörben oldotta meg, ezzel külön fejlesztő céget nem bízott meg. Az EISZ 2.0 weboldalt kódolta és a webdesign-t (beleértve az *eisz.mtak.hu*-n fellelhető vizuális elemeket) készítette Páll Zoltán informatikus könyvtáros, az MTA KIK EISZ Titkárság munkatársa, e cikk írója. A kinézetet véleményükkel, tanácsaikkal formálták: Téglási Ágnes MTA KIK főigazgató-helyettes, Giczi András Béla és Urbán Katalin az MTA KIK EISZ Titkárság munkatársai, illetve természetesen a látogatók széles tábora.

A weblap szeptember 23-ától aktív; a visszajelzések alapján jó úton indult el a fejlesztés. Azonban nem dőlhetünk hátra! Folyamatosan fejleszteni, fejlődni kell, mert az Elektronikus Információszolgáltatás nem működhet elektronikus információk megújuló szolgáltatása nélkül.

JEGYZETEK

1 URL: <http://www.heise.de/tr/artikel/Das-Netz-als-Pausenfueller-1568472.html>
[letöltve: 2013. 02. 12-én]

2 Forrás: Magyar Közlöny, 2012. 35. sz. 6736. p.

3 Téglási Ágnes: EISZ Nemzeti Program 2012. – <http://eisz.mtak.hu/?p=197>
[letöltve: 2013. 08. 15-én]

4 Uo.

5 Honlapfejlesztés. – URL <http://www.honlapfejultok.com/honlap-fejlesztet>
[letöltve: 2013. 09. 29-én]

6 Uo.

7 Kégli Ferenc: Helyismereti fejlesztések a TÁMOP-3.2.4 keretében. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2011. 9. szám. 10. p.

Páll Zoltán